

узгоджені з міжнародними стандартами; (3) проведення інформаційних кампаній з метою забезпечення проінформованості населення про численні доступні можливості; (4) заохочення ефективного обміну інформацією та досвідом на національному (між регіонами) та міжнародному рівнях за допомогою спільних платформ, круглих столів тощо; (5) започаткування індексу Smart City в Україні для моніторингу прогресу та порівняння результатів; (6) встановлення спільного бачення та стратегії як на національному рівні, так і у її поєднанні із стратегіями розвитку на місцевому рівні; (7) мапування розумних рішень доступних в українських містах.

3. Встановлено, що досвід Харкова теж може бути використаний для розбудови розумного сталого міста Зокрема, аналіз Стратегії розвитку міста Харкова на 2020-2030 роки, а також довгострокового інноваційно-інвестиційного проекту створення Екополісу ХТЗ, який стане центральним об'єктом національного проекту «Українська кремнієва долина», може бути корисним для інших міст України.

4. Smart City виходить за межі лише оперативного онлайн надання адміністративних послуг, а становить необхідне і вдале поєднання з розвитком інновацій і технологій в місті, що є складовою смарт-спеціалізації. Порівняння досвіду побудови Smart City України з аналогічними проектами міст Естонії доводить, що в нашій державі такі вони знаходяться на етапі максимальної цифровізації послуг та правовідносин з мешканцями, тоді як в Естонії завдяки цим проектам вже здійснюється перехід до розширення участі мешканців до самоврядування містом.

7.3. Нормативно-правове забезпечення місцевими органами влади інноваційного процесу

Постановка проблеми. Місцева влада, представляючи спільні інтереси населення, в рамках інноваційної політики держави прагне створити сприятливі економічні, правові і організаційні умови для розвитку інноваційної сфери. На сучасному етапі забезпечення інноваційних процесів актуалізується в контексті необхідності їх стимулювання, фінансування та підтримки. Отже, на сьогодні актуальним є створення на місцевому рівні повноцінної нормативної бази з питань інноваційної діяльності з урахуванням напрямів, які потребують першочергово-

го запровадження (підтримка інноваційного підприємництва малого та середнього бізнесу, впровадження заходів стимулювання інновацій, залучення інвестицій у місцеві інноваційні проекти тощо).

Метою дослідження є аналіз сучасного стану нормативно-правового забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади, також виявлення прогалин нормативного впливу, які негативно впливають на реалізацію інноваційної політики на місцевому рівні, та визначення шляхів подальшого розвитку нормативно-правової бази з вказаних питань.

Об'єкт дослідження - суспільні відносини, пов'язані з нормативно-правовим забезпеченням місцевими органами влади інноваційного процесу.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, які використовуються в юридичній науці. Зокрема, за допомогою застосування системного та структурного методів досліджено нормативно-правове забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади в системі нормативно-правових актів різних рівнів, які регулюють інноваційні правовідносини. У роботі здійснюється аналіз забезпечення інноваційного процесу у нормотворчій діяльності органів місцевої влади. Формально-юридичний метод дозволив виявити недоліки в запровадженні інноваційної політики на місцевому рівні та запропонувати рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового супроводу інноваційних процесів на цьому рівні. У дослідженні застосовано також методи збору інформації, аналізу, синтезу, аналогії при вивченні документів; метод узагальнення використано при підготовці висновків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі переходу України з економічної моделі розвитку на інноваційну питання правового забезпечення інноваційної діяльності викликають підвищений інтерес багатьох науковців-правників та економістів. Особливу увагу заслуговують праці таких вчених як: А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, Ю. В. Георгієвський, А. Т. Завадська, С. М. Ілляшенко, Л. В. Кривенко, В. І. Нежиборець, О. П. Орлюк, М. М. Петрова, О. М. Петришина, С. Ф. Ревуцький, А. М. Юшко та інших. Проте більшість з них, як правило, досліджують регулювання інноваційних процесів державними органами влади, а місцева влада як учасник інноваційних правовідносин залишається поза увагою наукових досліджень. Окремо слід відмітити наукові напрацювання О. М. Петришиної, які присвячені питанням регулювання інноваційної

діяльності органами місцевого самоврядування: «Органи місцевого самоврядування в системі інноваційних відносин: проблеми та перспективи», «Окремі питання стимулювання інноваційної діяльності органами місцевого самоврядування в Україні», «Загальні засади запровадження інноваційної моделі розвитку української держави: муніципальний аспект».

Зміст дослідження. На сьогоднішній день місцевій владі та територіальним колективам відводиться одне з головних місць у формуванні інноваційної політики, оскільки вони найбільш чітко та повно усвідомлюють потреби місцевості та наявний інноваційний потенціал розвитку конкретного регіону, території, населеного пункту. Відповідно до чинного законодавства України органи самоврядування громад можуть і повинні вирішувати всі питання місцевого значення самостійно, під свою відповідальність, як це визначено Конституцією України і Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», і виходячи з інтересів місцевого населення, як передбачено Європейською хартією місцевого самоврядування. Досвід розвинутих зарубіжних держав також свідчить про те, що органи місцевого самоврядування займають чільне місце в системі інноваційних відносин, у тому числі беруть активну участь як у формуванні місцевої (муніципальної) інноваційної політики (як складової загальнодержавної), так і стимулюванні інноваційної діяльності на місцях⁵¹⁶. Така тенденція децентралізації управління інноваційними процесами прослідковується і в Україні.

В умовах децентралізації функцій і повноважень держави важливо оновити та удосконалити весь масив законодавчих та нормативно-правових актів щодо інноваційної діяльності, зокрема, з урахуванням зарубіжного досвіду, створити на місцевому рівні повноцінну нормативну базу, яка передбачатиме необхідні механізми фінансування та стимулювання інновацій, слугуватиме підґрунтям для ефективної реалізації інноваційної політики. На основі системи нормативних документів, ресурсів і дій компетентних органів створюються умови для збалансованого і стійкого комплексного розвитку територій.

Правовою основою для нормативно-правового забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади є Конституція України, Господарський кодекс, Закони України «Про місцеві державні адміністрації»,

---

⁵¹⁶ Петришина М. О. Органи місцевого самоврядування в системі інноваційних відносин: проблеми та перспективи. *Концептуальні засади правового забезпечення інноваційної політики України* : монографія / за ред. Д. В. Задахайла. Харків : Право, 2014. Гл. 1.3. С. 73-74.

«Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інші нормативно-правові акти (Укази Президента, постанови Уряду тощо) стосовно інноваційної діяльності, яких, зокрема, налічується понад 200 документів. Щодо стимулювання, фінансування та підтримки інноваційного процесу – це Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закони України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», «Про державно-приватне партнерство», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми».

У сфері інноваційних відносин держава здійснює довгострокову (стратегічну) і поточну (тактичну) інноваційну політику. Стратегія інноваційного розвитку реалізується через розробку і законодавче визначення Державної стратегії інноваційного розвитку як нормативно-правового документу, а також шляхом її впровадження у Концепції розвитку. Тактика інноваційного розвитку отримує свою реалізацію через розробку прогностичних і програмних документів. Здійснення державою інноваційної стратегії і тактики розвитку спрямовується на створення економічних, організаційних та правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку, в тому числі інноваційного⁵¹⁷. На основі Державної стратегії інноваційного розвитку приймаються місцеві стратегії та програми інноваційного розвитку.

⁵¹⁷ Єфремова К. В. Загальні засади державного регулювання функціонування національної інноваційної системи. *Проект Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 червня 2011 р.). Х. : «ФІНН», 2011. URL: [https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97](https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%C2%AC-2011.pdf?nameToSave=%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97).

Джерелами нормативно-правового регулювання інноваційного процесу на місцевому рівні є нормативно-правові акти, регуляторні акти (рішення, розпорядження місцевих адміністрацій, місцевих рад та їх виконавчих комітетів), а також акти програмного та декларативного характеру (стратегії, концепції, програми розвитку). Місцевими органами публічної влади, відповідно до їх повноважень: визначаються пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого, регіонального і місцевого рівнів; розробляються та затверджуються регіональні та місцеві інноваційні програми розвитку, галузеві, цільові програми розвитку; приймаються нормативні регуляторні акти, що регулюють окремі питання інноваційної діяльності (підтримка і стимулювання інноваційної діяльності, фінансова підтримка виконання інноваційних проєктів тощо). Отже, діяльність місцевих органів влади має певний нормативно-правовий супровід та забезпечення, який відповідає закріпленям за цими органами повноваженням.

Повноваження органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій у сфері інноваційної діяльності передбачено ч. 2 і 3 ст. 7 та ст. 10 Закону України «Про інноваційну діяльність»⁵¹⁸.

Обласні і районні ради, Верховна Рада Автономної Республіки Крим відповідно до їх компетенції:

- затверджують середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності регіонального рівня та регіональні інноваційні програми, що кредитуються з бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів;

- визначають кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів для фінансової підтримки регіональних інноваційних програм і доручають Раді міністрів Автономної Республіки Крим, делегують повноваження обласним і районним державним адміністраціям фінансування регіональних інноваційних програм через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) у межах виділених у цих бюджетах коштів;

- контролюють фінансування регіональних інноваційних програм за кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів.

---

⁵¹⁸ Про інноваційну діяльність: Закон України від 05.12.2012 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

Сільські, селищні, міські ради відповідно до їх компетенції:

- затверджують місцеві інноваційні програми;
- у межах коштів бюджету розвитку визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм;
- створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм за кошти місцевих бюджетів, затверджують їх статuti чи положення про них, підпорядковують їх своїм виконавчим органам;
- доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих інноваційних програм за рахунок коштів місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) або через комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи;
- затверджують порядок формування і використання коштів комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;
- контролюють фінансування місцевих інноваційних програм за кошти місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення);
- контролюють діяльність комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

Виконавчі органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції:

- розробляють проекти місцевих інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам;
- вживають заходів щодо виконання місцевих інноваційних програм;
- залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку населених пунктів;
- доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) або комунальним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів місцевих інноваційних програм і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених у відповідному місцевому бюджеті;
- готують і подають відповідним місцевим радам пропозиції щодо створення комунальних спеціалізованих інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм;
- подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності стосовно

включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи.

Місцеві державні адміністрації, Рада міністрів Автономної Республіки Крим (у межах делегованих їм органами місцевого самоврядування повноважень) відповідно до їх компетенції:

- готують та подають Верховній Раді Автономної Республіки Крим, відповідним радам пропозиції щодо середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня;

- розробляють проекти регіональних інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідно Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним і районним радам;

- вживають заходів щодо виконання регіональних інноваційних програм;

- сприяють інноваційній діяльності у своєму регіоні і створенню сучасної інфраструктури у цій сфері;

- залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку регіонів;

- доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) проведення конкурсного відбору інноваційних проектів регіональних інноваційних програм і здійснення їх фінансової підтримки у межах коштів, передбачених у бюджеті Автономної Республіки Крим і обласних та районних бюджетах;

- подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності стосовно включення інноваційних проектів за регіональними програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету.

Крім того, впровадження інновацій у діяльності органів місцевого самоврядування нерозривно пов'язане з їх повноваженнями щодо розроблення та виконання програм підтримки місцевого бізнесу, які можуть установлювати преференції та пільги для тих підприємств, які зосереджуються саме на інноваційних продуктах⁵¹⁹.

---

⁵¹⁹ Петришина М. О., Зінчук А. В. Окремі питання стимулювання інноваційної діяльності органами місцевого самоврядування в Україні. URL: https://translate.google.com/translate?hl=ru&sl=uk&tl=ru&u=http%3A%2F%2Fnbu.gov.ua%2Fpdf%2Fapir_2012_2_5.pdf&anno=2&prev=search.

Слід зауважити, що нормативно-правова база з регулювання інноваційної діяльності місцевою владою характеризується досить обмеженим колом повноважень органів місцевого самоврядування, що відповідно потребує розширення їх компетенції, а також існує необхідність виключення дублювання повноважень місцевих адміністрацій та виконавчих комітетів місцевих рад. Щодо розширення компетенції органів місцевого самоврядування слід орієнтуватись на нові ефективні організаційно-правові форми спеціальних суб'єктів інноваційного ринку, що будуть забезпечувати його важливі стикові сегменти, зокрема, доведення інноваційної розробки до рівня інноваційного продукту з наступним впровадженням його в конкретне виробництво. Нові форми діяльності територіальної громади в інноваційній сфері передбачені у ст. 2.1.3 проекту Інноваційного кодексу України⁵²⁰:

- комунально-приватне партнерство;
- державно-комунальне партнерство;
- державно-комунально-приватне партнерство;
- транскордонне співробітництво (партнерство органів місцевого самоврядування з іншими державами);
- територіальна громада як засновник вищих навчальних закладів, освітньо-наукових-інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, технологічних парків, інноваційних фондів, технополісів та інше;
- здійснення підтримки інноваційного бізнесу на рівні територіального району та області;
- здійснення комунального замовлення інноваційного продукту;
- здійснення підтримки суб'єктів інноваційної системи на рівні територіальної громади;
- забезпечення мобілізаційного фонду;
- здійснення кадрової підготовки на місцях.

Органи публічної влади через прийняття стратегічних ініціатив, цільових програм та інших форм стимулювання та підтримки інновацій встановлюють пріоритетні напрями розвитку, оскільки нормативно-правове забезпечення має будуватися на системі єдності цілей та завдань регулювання, і відповідності ним правових актів. Чітке визначення напрямів розвитку інноваційної політики повинно забезпечити належне правове регулювання усіх стадій інноваційного процесу. Пріоритетні напрями діяльності щодо забезпечення інноваційного процесу на міс-

---

⁵²⁰ Проект Інноваційного кодексу України. Х. : Право, 2011. 136 с. С. 14.

цевому рівні обумовлені наступною специфікою: особливостями кожної окремої території, її економічним та інфраструктурним розвитком; повноваженнями органів влади; джерелами фінансування; взаємодіями органів публічної влади, представників науково-освітніх установ, представників бізнесу та громадських організацій; реалізацією програм в сфері розвитку інноваційної діяльності⁵²¹.

У науковій літературі визначають такі напрями діяльності місцевих органів влади у сфері регулювання інноваційних процесів:

1. розроблення та впровадження місцевих стратегій та програм розвитку інноваційної діяльності;

2. сприяння та підтримка суб'єктів господарювання в питаннях організаційно-методичного забезпечення, матеріально-технічної та консультативної допомоги у процесі здійснення інноваційної діяльності;

3. сприяння придбання новітніх технологій та впровадження інноваційних проектів підприємств (проекти з цифрової трансформації; енергозбереження, енергоефективність, поведження з побутовими відходами, проекти екологічної спрямованості);

4. заохочення проведення наукових досліджень і розробок;

5. сприяння розвитку інноваційної інфраструктури окремих територій;

6. стимулювання виробництва нових видів продукції (послуг);

7. покращення ресурсного забезпечення інноваційної діяльності шляхом фінансування з місцевих бюджетів та залучення інвестиційних ресурсів та ін.⁵²².

У проекті Інноваційного кодексу України передбачено формування і реалізація інноваційної політики органами місцевого самоврядування шляхом:

1. розроблення та прийняття прогнозів соціально-економічного розвитку, в тому числі інноваційного;

2. розроблення та прийняття регіональних, галузевих і цільових програм;

3. нормативного визначення пріоритетів інноваційного розвитку;

---

⁵²¹ Белкова А. Д. Правовое регулирование инфраструктуры инновационной деятельности. URL: https://dspace.susu.ru/xmlui/bitstream/handle/0001.74/18648/2017_450_belkova.pdf?sequence=1?sequence=1.

⁵²² Шумська Г. М. Концептуальні засади здійснення інноваційної діяльності органами публічної влади як основи соціально-економічного розвитку України. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/30.pdf.

4. запровадження правових механізмів надання фінансової допомоги учасникам інноваційного циклу для оновлення виробничих фондів;

5. закріплення права суб'єктів інноваційної діяльності на отримання державних гарантій за кредитами, отриманими для реалізації інноваційних проєктів;

6. нормативне врегулювання організаційно-правової форми, господарської компетенції, вимог до діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури;

7. запровадження ефективних правових механізмів передавання наукових розробок, інноваційних продуктів від суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності суб'єктам господарювання з метою впровадження інноваційних продуктів та виробництва інноваційної продукції та інше⁵²³.

Розглянемо на прикладі діяльності Харківської міської ради (далі – ХМР) реалізацію нормативного забезпечення інноваційного процесу. У рішенні ХМР «Про проєкт Програми економічного та соціального розвитку м. Харкова на 2021 рік» від 01.12.2020 № 704⁵²⁴ передбачені така мета щодо інноваційної діяльності: стратегічне планування розвитку міста Харкова до 2030 року; формування і забезпечення на практиці комплексного та єдиного підходу до здійснення Харківською міською радою сприяння інноваційній діяльності; підвищення інноваційної та інвестиційної привабливості міста для залучення іноземних інвестицій в розвиток виробництва, передових технологій; збільшення кількості інноваційно активних підприємств та науково-дослідних установ у місті Харкові; підтримка розвитку стартап руху; створення кластерів за видами економічної діяльності. Проте, заходи передбачені для реалізації цих завдань відповідними Департаментами мають більше навчально-інформаційно-консультативний характер, конструктивних пропозицій не запропоновано. Хоча комунікативна складова відіграє теж важливу роль у забезпеченні інноваційного розвитку. Привертає увагу також відсутність у розділі «аналіз економічного і соціального розвитку за попередній період» звітності про інноваційний розвиток.

Щодо інновацій була затверджена Комплексна програма «Інновації в пріоритетних напрямках розвитку галузі охорони здоров'я м. Харкова

---

⁵²³ Проєкт Інноваційного кодексу України. X. : Право, 2011. 136 с. С. 12-13.

⁵²⁴ Про проєкт Програми економічного та соціального розвитку м. Харкова на 2021 рік: Рішення Харківської міської ради від 01.12.2020 № 704. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/690860>.

на 2011-2020 роки», яка регулярно оновлюється та реалізується. Більше галузевих або цільових програм інноваційного розвитку останнім часом не приймалось.

Слід акцентувати увагу на головному стратегічному документі місцевого рівня – Стратегії розвитку міста Харкова на 2020-2030 роки, яка, зокрема, ще не затверджена. У проекті Стратегії були визначені досить амбітні пріоритети розвитку та стратегічні цілі, проте завдання оперативних цілей недостатньо повно розкривають заявлені пріоритети і відповідно потребують більшої конкретизації напрямів соціально-економічного розвитку. Мистецтво розробки стратегії і вміння правильно формулювати цілі сьогодні виступає на передній план, оскільки без цього практично неможливо координувати окремі проекти і програми, а також правильно сконцентрувати і розподілити ресурси за основними сформованими напрямами розвитку. Стратегічні цілі системи цілепокладання відображають її довгострокові і глобальні пріоритети, і є генеральними і визначальними для всіх її структурних складових. Стратегічне цілепокладання – основна функція управління, яке повинно бути сприйнято всіма суб'єктами управління як категоричний імператив: іншого способу виходу з кризового стану немає⁵²⁵.

Рішення ХМР від 08.11.2017 № 834/17 «Про затвердження Програми підтримки розвитку підприємництва у м. Харкові на 2018-2022 роки»⁵²⁶ визначає такі заходи: 1. удосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності; 2. фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка; 3. ресурсне та інформаційне забезпечення підприємництва; 4. розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. На виконання даної програми у 2020 році проводилася робота, спрямована на створення сприятливих соціальних, правових, організаційних та економічних умов для подальшого розвитку підприємництва за участі та підтримки органів місцевого самоврядування організовані та проведені семінари, круглі столи та тренінги для підприємців. Щодо вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності передбачено формування нормативно-правової бази, яка буде

---

⁵²⁵ Петрова М. М. *Електронний менеджмент в публичном секторе Болгарии* (на примере областних адміністрацій): монографія. 2019. С. 58.

⁵²⁶ Про затвердження Програми підтримки розвитку підприємництва у м. Харкові на 2018-2022 роки: Рішення Харківської міської ради від 08.11.2017 № 834/17. URL: <https://doc.city.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/663864>

сприяти подоланню адміністративно-дозвільних бар'єрів на всіх етапах започаткування та ведення бізнесу, недопущенню прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів і зменшенню втручання держави у діяльність суб'єктів малого підприємництва.

Останнім часом дуже динамічно розвивається та впроваджується в практику такий інноваційний напрям як цифровізація, який на сьогоднішній день є основою для інноваційного розвитку. Розпорядженням голови Харківської міської ради «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова» від 09.08.2019 №106 з метою забезпечення запровадження принципів державної політики цифрового розвитку та використання цифрових технологій для вирішення актуальних проблем інноваційними способами, підвищення комфорту проживання для жителів міста було затверджено виконавчим органам Харківської міської ради, комунальним підприємствам, що належать до сфери їх управління, забезпечити вжиття заходів по 7 пріоритетним напрямках (перший напрям містить 15 пунктів). На виконання розпорядження ХМР «Про цифровий розвиток та цифрову трансформацію міста Харкова» було прийнято низку нормативно-правових актів по окресленим у розпорядженні напрямкам [див. 12]. Відповідно до пунктів 1.13 та 4 цього розпорядження (щодо підвищення цифрової грамотності жителів міста) прийнято рішення ХМР від 24.06.2020 р. № 2165/20 «Про затвердження Концепції розвитку цифрової грамотності жителів міста Харкова». Дана концепція займає провідне місце в нормативно-правовому забезпеченні цифрових трансформацій, оскільки при впровадженні державної політики цифрового розвитку дуже важливий зворотній зв'язок з громадянами – користувачами електронних сервісів⁵²⁷.

Позитивним фактором є те, що в Україні незважаючи на велику кількість програм, планів і стратегій інноваційного розвитку як всього суспільства, так і окремих галузей економіки, а також на певну декларативність низки положень, все ж таки ці документи виступають двигуном нормотворчої діяльності компетентних органів⁵²⁸.

⁵²⁷ Гречко О. О. Впровадження державної політики цифрового розвитку органами місцевого самоврядування: нормативно-правовий аспект. Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 18 вересня 2020 року). Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 29-38.

⁵²⁸ Юшко А. М. Законодавче забезпечення інноваційного розвитку українського суспільства. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. Харків : Право, 2015. Гл. 1.3. С. 89.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, слід зазначити, що нормативно-правове забезпечення інноваційного процесу на місцевому рівні необхідно розвивати по наступним напрямкам: підтримка інноваційного підприємництва; впровадження інноваційних проєктів; фінансування місцевих програм інноваційного розвитку; залучення інвестиційних ресурсів, в тому числі венчурних інвестицій; залучення іноземних інвестицій у місцеві інноваційні проєкти; розвиток інноваційної інфраструктури; стимулювання інновацій.

Слід удосконалювати змістовне наповнення нормативно-правових та програмних документів, оскільки вони, як правило, не достатньо чітко структурно та змістовно опрацьовані: не завжди містять всю необхідну інформацію, заходи з реалізації поставлених завдань не повністю відповідають цим завданням, так само, у додатках – очікувані результати розглядаються фрагментарно, або звітність надається не в повному об'ємі.

Деякі нормативно-правові акти потребують додаткової нормативної підтримки, як, наприклад, Концепція розвитку цифрової грамотності жителів міста Харкова, оскільки у зв'язку з пандемією COVID – 19 з'явилися нові завдання щодо подолання цього явища, які відповідно вимагають належного нормативно-правового забезпечення.

Отже, нормативно-правове забезпечення інноваційного розвитку місцевими органами влади потребує як вдосконалення уже існуючої нормативно-правової бази, так і підготовки та затвердження нових правових документів за актуальними на сьогоднішній день напрямками.

Пропозиції щодо впровадження результатів дослідження. Запропоновані рекомендації можуть бути застосовані органами місцевого самоврядування різних рівнів. Відповідно до локалізації НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України результати дослідження слід запровадити Харківською міською радою щодо Стратегії розвитку міста Харкова на 2020-2030 роки та Програми економічного та соціального розвитку м. Харкова на 2021 рік, зокрема, Управлінням інноваційного розвитку та іміджевих проєктів Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради щодо програм інноваційного розвитку та Департаментом адміністративних послуг та споживчого ринку щодо підтримки розвитку підприємництва у м. Харкові.